

Posebna izdaja

Poština plačana v gotovini.

Leto XII., šte. 259 a

Ljubljana, nedelja 8. novembra 1931

Cena Din 1.-

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva
ulica 5. — Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126.Inseratni oddelki: Ljubljana, Selen-
burgova ul. 3. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Aleksandrova
cesta št. 13. — Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica
št. 2. — Telefon št. 190.Računi pri pošti: Ljubljana, Knafljeva
ulica 5. — Telefon št. 11.842. Praha čisto
78 180. Viena št. 105 241.Naročnina znaša mesečno 25.— Din.
za inozemstvo 40.— Din.

Uredništvo:

Ljubljana: Knafljeva ulica 5. Telefon
št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Maribor: Aleksandrova cesta 13. Te-
lefon št. 2440 (ponoči 2582).
Celje: Kocenova ul. 8. Telef. št. 190.Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po
tarifu.

JUTRO

Ljubljana v zmagoslavju jugoslovenstva

V mestu Ljubljani je glasovalo 13.464 volilcev, to je nad 80 odstotkov vseh volilcev — V Beogradu se je udeležilo volitev nad 60 odstotkov — V vsej Sloveniji je državna lista dobila toliko glasov, kakor še nikdar nobena kandidatna lista

Ljubljana, 8. novembra.

Globoko se je Ljubljana zavedla pomena današnjega dne. Ona, ki je od nekdaj žarišče naše nacionalne zavesti in bodrilka v odločilnih zgodovinskih trenutkih, se je za volilno nedeljo pripravila s tolikim navdušenjem in nezatajevano odločnostjo, da je pred vso državo in pred vsem svetom najponosneje obeležila dan volitev z veličino pravega narodnega praznika.

Ljubljana se pripravlja

Vse zadnje dni volilne borbe se je Ljubljana gibal v čisto nenavadni živahnosti. Poulično kakor tudi družabno življenje je pokazalo povsem drugačno lice, kakor smo ga sicer vajeni. Številni volilni sestanki so po obisku daleč preselili pričakovanje in navdušenje volilcev je ob izvajanju govornikov našlo dovolj duška, da je razodelo, kako globoko je v srcih Ljubljančanov zasidrana državljanska zrelost in nacionalna odločnost.

Tudi zunanja volilna propaganda je bila povsem nova. Poslužila se je vseh modernih pomagal, vendar pa brez barunumske kričavosti, na najodstojnejši, a zato tem intenzivnejši in učinkovitejši način. Po Ljubljani je križaril velik avtobus, okrašen z državnimi trobojkami in s kratkimi, jedrnatimi pozivi na volitve. Svignji je zdaj po tej, zdaj po oni ulici, zavil v predmestja in se pojavil zopet v najprometnejših ljubljanskih središčih, da je tako prav kmalu postal Ljubljančanom dober znanec. Z velikimi belimi napismi so bili nadalje opasani tudi ljubljanski tramvaji. Velike množice pa so se ob večerih zgrinjale pred izlobočnega oddelka »Jutra«, občudujoč slike in volilne pozive, projicirane s posebnim modernim projekcijskim aparatom na belo zaveso na oknu. Pri vsem tem je seveda tudi radijska oddaja na postaja v častni meri izvršila svojo dolžnost.

Dasi je v soboto zvečer nastopilo deževje, je vladalo na ljubljanskih ulicah močno vrvenje. Zopet so se gručele zgrinjale v Knafljevo ulico, kjer je bila nasproti Narodni tiskarni postavljena velika platnena stena, na katero je projekcijski aparat v neprestanem obtoku kakor v pravcatem bioskopu pričaroval veličanske slike in lapidarne pozive k udeležbi pri volitvah. Deževalo je v noč.

Veliki dan

Toda v prvih jutranjih urah se je nebo uneslo. Točno ob 7. uri je deset množičnih topovskih strelav z Gradu dramilo belo Ljubljano, ki se je bila preko noči vsa okrasila z državnimi trobojkami, kakor za največjo slovesnost. Prišel je dan, ko se je pravica vseh zavednih državljanov in patriotov izpreverila v dolžnost, da na svojih voliščih izreko svoj »da« v prilob obznanju in napredku ljubljene Jugoslavije. In ta močna zavest, da s današnjim dnem vsi mi postavljamo mejnik novi dobi, ki naj bo srečna in plodnosa, je spravila pokonci vsakogar, ki ima v srcu le iskro ljubljene domovine.

Volilne komisije so seveda bile točno na mestu. In čim so bile urejene vse potrebne formalnosti, so se že tudi začeli zglašati prvi volilci. Prišli so mnogi od ranih maš, drugi zopet zato, da lahko ostali dan porabijo v svoj prid. Vsekakor pa je danes bilo število izletnikov le malo. Promet na ljubljanskih kolodvorih ni bil kaj velik. Običajne nedeljske izletnike je zadržalo oblačno vreme, še bolj pa gotovo sam pomen današnje volilne nedelje. Po ulicah je kaj kmalu zaplalo življenje. In nedem, ko je v Ljubljani že v prvih dopoldanskih urah začel bolj in bolj naraščati dotok volilcev na volišča, so začela se tudi prihajati z dežele prva razveseljiva poročila, ki jih je mikrofon iz pisarne »Avala« zopet od časa do časa vračal v široki svet.

Nekaj minut po 10. uri je nad Ljubljano zabrnolo letalo. V velikih zavojih se je ogromni sivi ptic sukal pod motnim jesenskim nebom in vsipal nad Ljubljano drobne letake, ki so jih pasanti na ulicah z zanimanjem pobirali. Letalo je zakrožilo daleč nad ljubljansko okolico in je monotonno brnenje mo-

torja tudi tam zunaj dramilo prebivalce ter podvzvalo moše in fante, da opravijo svojo državljansko dolžnost.

V Ljubljani sami je volilna udeležba že pred 10. uro presegla število 4000. V tem času so tudi že oddali svoj glas najvidnejši ljubljanski predstavniki, med njimi minister dr. Kramer na XI. volišču v I. realni gimnaziji v Vegovi ulici, nadalje ban dr. Marušič v spremstvu svojega tanika dr. Broliha na XII. volišču v ženski realni gimnaziji, pomočnik bana dr. Pirkmajer pa na X. volišču na Cojzovi cesti.

V teku dopoldanskih ur se je nato razvijalo glasovanje v najlepšem redu. Proti poldnevju je udeležba dosegla višek. In moramo takoj poudariti, da je Ljubljana v tem času že mogočno rešila svojo čast. Skupno število oddanih glasov se je namreč že približalo desetemu tisoču, kar znači rekord, ki doslej ni bil v Ljubljani dosežen še pri nobenih volitvah.

Dve, tri sličice z volišč

Na posameznih voliščih so se odigravali prav zanimivi prizori, ki so dajali današnji volilni nedelji mestoma prav značilno ilustracijo. Posebno mnogo pozornosti in navdušenja je vzbudila naslednja epizoda:

Iz Kolodvorske ulice je prišel na XV. volišče znani ljubljanski siromakec France Jež, ki ga je usoda že ob rojstvu tako kruto prizadela, da se more jedva sam premikati po ulici. Ves navdušen je prišel v moško učiteljsko na Resljevi cesti, kjer so mu čakajoči volilci takoj dali prednost, eden mu je celo pridržal kloboč in mu odprl vrata, nakar je France glasno vzkliknil nasproti komisiji: »Glasujem za državno listo Petra Živkovića in za ljubljanske kandidata dr. Kramerja!« Ko je zapustil volišče, je kakor v otroški radosti vzklikal Jugoslaviji, čemur so se pridružili tudi ostali volilci. Zbrala se je prav velika množica in je France Jež tako povzročil pravcato manifestacijo.

Na Sentsjacobskem trgu je v dopoldanskih urah pod dežnjo vedrila večja družba volilcev in je krepak očanec s periferije kresal dovpite na račun volilnih abstinentov in voditeljev opozicije. Primerjal jih je s tistimi štirimi, ki so se znašli v neki vasi in je bil prvi gluh, drugi slep, tretji kruljav, četrti pa brez roke. In je gluh dejal: »Sem slišal, da bo vojna!« — Je slepi pripomnil: »Bomo videli, kaj bo!« — Tisti brez noge je rekel: »Bomo pa šli!« — In oni brez roke: »Se bomo pa udarili!« — Bilo je mnogo smeha tam na Sentsjacobskem trgu...

Na obeh viških voliščih — tako pred šolo kakor v občinski pisarni — je vse dopoldne posebno krepko naraščalo število volilcev in je bilo v vrstah nenehno po 30 do 40 mož in fantov iz najrazličnejših slojev. Posebnih simpatij je bil na volišču v šoli deležen neki 80-letni starček, ki se je na živo odobravaje čakajočih volilcev odsekal: »Za Jugoslavijo bom pa vedno dal svoj glas!«

Uprav ganljiv je bil prizor, ko se je pred volišče v drugi državni gimnaziji na Poljanah pripeljal upokojeni železniški uradnik Josip Paternoster. Ze 11 let boleha, zadet od kapi. Ne more se gibati, a vendar je storil svojo državljansko dolžnost s tem, da je naprosil reševalno postajo, da ga je z avtom prepeljala na volišče...

Preko desetega tisoča!

Kdor je opazoval volilce na ljubljanskih voliščih in je poznal nekdanjo politično pripadnost marsikaterega izmed njih, se je moral pač radosten začuditi, kako močno je jugoslovenska ideja prešinila vse ljubljanske sloje. Posebno častno se je seveda odrezala mlada generacija, ki si je očitno štela v ponos, da ne more več biti plen strankarske razcepljenosti, marveč da se prvič poslužuje svoje volilne pravice in z iskrenim srcem glasuje za domovino, za Jugoslavijo. Naj pa bo tudi poudarjeno, da se je med ljubljanskim klerom našlo nekaj narodnih svečnikov, ki niso mogli zatajiti svojega iskrenega nacionalnega prepričanja.

Z Ljubljano vsa banovina

Bolj in bolj se je jačila narodna fronta po vsej Sloveniji in neprestano so se vrstila nadaljnja ugodna poročila iz podeželskih krajev. Med prvimi se je oglašil Ig-Studenec, kjer je že do pol 11. glasovalo 208 mož in fantov. Takoj nato nam je bilo sporočeno iz Slovenske Bistrice, kako je tamošnje delavstvo v strnjениh vrstah prikorakalo na volišče in se v vzorni disciplini zvrstilo pri glasovanju. V nekaterih krajih so šli volilci od maše z godbo na volišče. Zelo ugodna poročila so nenehoma prihajala iz kočevskega srezu. Mesto Kočevje samo je bilo v zastavah, trgovci so okrasili svoje izlobože, tudi delavstvo je volilo korporativno. Rekord je že ob 10. uri dala Kočevska Reka z nič manj kakor 72 odstotki udeležbe vseh volilcev, njej ob bok pa se je postavila istočasno Stara cerkev s 65 odstotki. Maribor je v opoldanskih urah javil, da je udeležba polovice volilnih upravičencev že presežena. Trbovlje z drugimi delavskimi kraji vred so beležile častno naraščanje glasov, Celje je triumfiralo, na Dolenjskem je posebno manifestirala Ribnica, na Gorenjskem je kakor doslej še vedno izvršil svojo nacionalno dolžnost ponosni Kranj. A ne samo naša mesta in trgi, ki so že od nekdaj stebri nacionalizma, — tudi iz manjših krajev smo že v teku dopoldnja prejeli poročila, da niti deževje, niti oddaljenost, najmanj pa grda propaganda za »abstinenec« ne more odvrniti zavednih mož, da se ne bi odzvali klicu domovine. V nekaterih krajih se je primerilo, da so nasprotni agitatorji širili potvorbene proglose centralnega volilnega akcijskega odbora in da je ravno ta podla mahinacija pripravila moše in fante, da so v znak protesta šli vsi izpred cerkve naravnost na volišče.

Opoldne so prispela v Ljubljano tudi že prva poročila o volitvah v ostalih pokrajinskih državah, navajajoč, da je kljub deževnemu vremenu po vsej državi udeležba povsod izredno velika. Ljubljansko občinstvo se je zbiralo na glavnih prometnih križiščih in ulicah ter je s pozornostjo in vzrodočenjem spremljalo poročila, ki so jih oddajali veliki radijski zvočniki. Ponos je prevzel nad Ljubljančane, ko je po vselem sporočilu o nacionalnem plebiscitu bele Ljubljane izpregovoril skozi mikrofon tudi ljubljanski kandidat minister dr. Kramer in v zanosnih besedah označil pomen tolikanj številne glasovanja za državo ter bodril vso Slovenijo, naj sledi zgledu svoje kulturne prestolnice in vsem zavednim bratom Jugoslovenom onkraj Sotle vse tja doli do Gjevrgelije.

Popoldne

V popoldanskih urah je bila Ljubljana zopet povezana v pravo jesensko sivilno. Navzlic deževju pa na ulicah ni manjkalo ljudi in tudi volišča so sprejemala še vedno nove volilce. Navala seveda ni bilo več, ker je Ljubljana pač razdeljena na zadostno število volilnih okrajev, da se je lahko v miru in redu razvrstila še tako velika množica. Deseti tisoč je bil že davno presežen.

Zopet je visoko nad mestom krožilo letalo. Namesto izletov v okolico so se Ljubljančani odpravili v kavarne in druge javne lokale. Čez volilno abstinenec so že potegnili velik križ, vsem v čast pa bodi povedano, da so s prav energičnim samozatajevanjem premagali tudi drugo, pravo abstinenec.

Proti večeru je naraščala nestrpnost in mrzlično pričakovanje volilnih rezultatov. Radio je tudi popoldne oddajal poročila o položaju in o volilni udeležbi v vsej državi, toda radovednost je vendarle bila prignana na konico, ko se je približala zaključna ura volitev.

Red se ves dan ni niti malo kalil. Ljubljana je pokazala vzorno disciplino. Agitacija, kakorkoli je bila uspešna, ni imela niti sence nekdanje strankarske vsiljivosti. V agitacijskih lokalih, razneščeni v bližini posameznih ljubljanskih volišč, se je samo vodila evidenca o udeležbi. In kar je bilo zapoznele, je pri večini pač zadostovala le pametna tesača prigovora. Ne smemo pozabiti, da je v številu volilnih upravičencev vključeno tudi mnogo takih, ki jih bolezen ali kaka druga nadloga zadržuje od možnosti izvrševanja volilne pravice.

Skoro še bolj kakor v središču Ljubljane same je presenečala udeležba volilcev na periferiji, kjer so šli volit mnogi, nekdanj najodločnejši poborniki bivše SLS ali drugih strank. Sploh je danes vsa neposredna okolica podala prekrasen dokaz največje harmonije z Ljubljano, tako po udeležbi pri volitvah, kakor tudi po okrasju hiš z državnimi trobojkami.

Narod je govoril

Ob šestih zvečer: volitve so končane, narod je izrazil svoje. Glasujoč v popolni svobodi in po svoji čisti vesti so državljani Jugoslavije posvedočili, kako jim je domovina pri srcu in izbrali so za bodočo Narodno skupščino moše, ki bodo imeli samo eno imperativno dolžnost, da stremé za učvrstitvijo narodnega edinstva, za napredkom, blagostanjem in ugledom velike kraljevine. Kako se je Ljubljana zavedla, da je tudi ona stopila na prag nove dobe! Komaj je legel mrak, je bila že vsa zopet na nogah. Na večjih trgih in prometnih ulicah so se v svitu obločnic grmadile pisane, kakor v mravljišču razgibane množice. Tako posebno pred Kazino, na Marijinem trgu, pred Evro-
po, na Aleksandrovi cesti. Tam so povsod nameščeni radijski zvočniki. A s Selenburgove se je po Knafljevi ulici razvila velika promenade, vneto pričakujoč, kdaj se na belem platnu nasproti Narodne tiskarne pojavijo prve številke. Da potrdijo vero zavedne Ljubljane in njeno bratsko zaupanje v armado volilcev po vsej državi. Pa ravno zato, ker je bil že v teku dneva po prvih poročilih razpršen vsak dvom, je bilo pričakovanje tem večje. Ljubljana je hotela še enkrat dvigniti srce in manifestantno pokazati svojo radost. Tudi to se ji je izpolnilo: v večerne ure je vzklopel navdušenje, kakor ga pomnimo le še iz nepozabnih dni osvobodjenja.

Pred Kazino se je začela kmalu po 18. uri zbirati množica, ki je od minute do minute naraščala in okrog 18.30 je bilo zbranih na prostranem prostoru pred Zvezdo več tisoč ljudi, glava pri glavi. Razpoloženje je bilo kaj temperamentno. Kakor magnet je pritegnilo še skupine in šetalec z ostalih bližnjih trgov in ulic. Doseglo pa je višek, ko je stopil na balkon Kazine minister dr. Kramer. Ko je napovedovalec rezultatov javil, da bo govoril minister dr. Kramer, je nastalo med občinstvom nepopisno navdušenje, zadonel je frenetičen aplavz in neprestano se je dvigalo vzklikanje: »Živel dr. Kramer! Živela enotna in močna Jugoslavija!« — Utihi-
nilo je šele, ko je dr. Kramer povzel besedo:

Minister dr. Kramer se zahvaljuje

»Dragi someščani! Dradi prijatelji! Globoko ginjen se zahvaljujem za izkazane mi simpatije in zaupanje. Vem, da niste volili samo mene, vem, da ste volili tudi za veliko idejo, za katero smo danes manifestirali in na ta način izkazali svojo zvestobo in svoje navdušenje. (Živel dr. Kramer!)

Ljubljana je bila vedno na čelu našega naroda, pa tudi danes se je izkazala kot prava voditeljica Slovencev v nacionalni brambi. Visoko je dvignila jugoslovensko zastavo in nikoli ni bila Ljubljana tako složna v fronti, kakor danes. Bila je to ena sama armada, ki je oddajala svoje glasove ter volila za veliko narodno stvar. Izginile so med nami vse bivše strankarske razlike, izginila so vsa nasprotja in sovražstva. Današnja nedelja bo zgodovinskega pomena ne samo za Ljubljano, temveč za vso Slovenijo.

Dragi someščani! Mislim, da je danes Ljubljana stopila na čelo vseh mest in vseh krajev Jugoslavije. Nad 80 % vseh ljubljanskih volilcev je oddalo svoje glasove na volišču. Ljubljana je dala zgled vsemu našemu slovenskemu rodu, kako zna biti v volilni borbi složna v veliki misli in ideji za Jugoslavijo. Pa ne samo Ljubljana, tudi drugi okrajni široi in križem domovine so stopili na branik državnih interesov. Vsi oni, ki so hoteli naš narod odvrniti od zanižanja in sodelovanja pri borbi za zmago državne ideje, so žalostno pro-

padli! Interesi tistih, ki so hoteli, da se Slovenci desinteresiramo nad usodo kraljevine Jugoslavije in narodovim življenjem, so prekrizani. — Zmagala je zdrava zavest našega ljudstva, zmagala je na vsej črti!

Zagotavljam in obljubljam vam, da bom kot ljubljanski poslanec vedno zastopal program in ideje, za katere sem se boril. Moja zahvala pa ne gre samo volilcem, temveč tudi vsem neštetim znanim in neznanim propagatorjem, ki so storiili več ko svojo dolžnost. Ti veliki dnevi bodo za vedno ostali zapisani v zgodovini našega mesta. Se enkrat: Srčna vam hvala za izkazano mi zaupanje. Vračal bom zvestobo za zvestobo!

Živel Nj. Vel. kralj Aleksander!«

Vsa prejšnjega od teh lepih besed se je množica pridružila vzkliku kralju Aleksandru s prav tistim entuzijazmom, s kakršnim je že prej prekinjala posamezne povdarke govornika. Železničarska godba je intonirala državno himno. Vse je bilo odkritih glav in šumelo je v močnejših akordih kakor kor. Takoj nato je takisto najpriserneje pozdravljen spregovoril ljubljanski župan:

Govor župana dr. Puca

»Dragi someščani!

Kadar se je apeliralo na nacionalno mišljenje naših Ljubljančanov, so se vedno odzvali temu klicu. Toda še nikoli se niso odzvali v tako velikem številu in tako složno kakor danes. Na današnji zgodovinski dan je sodelovala vsa Ljubljana, sodelovali so vsi sloji, razen majhne peščice zapeljancev. Zato gre vam vsem prirsna hvala! Največja hvala pa gre našemu malemu človeku, delavcu, ki je dokazal, da je naše nacionalno mišljenje tako trdno, kakor je trdna skala, na kateri stoji Ljubljanski grad. Ljubljana je pokazala, kakor še nikoli poprej, da bo znala braniti meje svoje domovine na severu in na zapadu. Ljubljana je bila doslej večkrat izpostavljena očitkom, da ni pokazala nasproti znanemu svetu svojega nacionalnega srca. Toda od danes naprej teh očitkov ne bo več! Mi smo danes pokazali, da je v nas še tisti duh, v katerem smo delali za našo domovino pred vojno, med vojno in po vojni. Živela naša velika domovina Jugoslavija! Živel naš vzvišeni kralj Aleksander!«

S tem vzklikom je župan dr. Puc sprostil navdušenje, da je v gromovitem vzklikanju zaplala vsa zbrana množica.

Povorka po mestu

Kakor nevydržen val se je takoj nato razlila po Selenburgovi ulici vsa množica. Na čelu so nekateri nacionalisti nosili 2 veliki trobojniki ter na sredini črn prapor z mrtvaško glavo in z napisom: Za kralja in domovino! Sledila je železničarska godba, za njo se je pa razporedila vsa ogromna množica manifestantov v nepregledno dolgo povorko. Krenila je izpred Zvezde po Selenburgovi ulici in Dunajski cesti na Masarykovo ter po Miklošičevi in Sv. Petra cesti čez most, nato po Mestnem in Starem trgu čez sv. Jakoba most, na Cojzovo in Emonsko cesto. Od tu dalje preko Rimske ceste pred vladno pačo, kjer se je pojavil ban dr. Marušič, ki so mu manifestanti prirejali navdušne ovacije.

Povorka je nadaljevala pot po Bleiweisovi in Aleksandrovi cesti ter se vrnila skozi Selenburgovo ulico pred Zvezdo. Vso pot so neprestano vzklikali kralju, Jugoslaviji, predsedniku vlade in poslancu, ministru dr. Kramerju. Pri vsem navdušenju je množica znala do kraja varovati red in dostojnost. Istočasno so manifestirale tudi manjše skupine z zastavami po Ljubljani. Radost ob dostojanstveno poteklem dnevu je bila tako iskrena in močna, da je ostala poživljena še pozno v noč.

Živel kralj!

Živela Jugoslavija!